

Leukocytosis: a keringő fehérvérsejtek számának megemelkedése. Aktív gyulladás jeleként értékelhető.

6-merkatopurin: az immunrendszer aktivitását csökkentő gyógyszer, amelynek alkalmazása során a Crohn-betegségben kialakuló sipolyok egy részének záródása figyelhető meg. Alkalmazása csökkenti vagy feleslegessé teheti a különböző szteroid készítmények adagolását.

Metronidazol – Klion: egy olyan szájon át szedhető antibiotikum, amelynek szedése során a Crohn-betegek egy részében a fistulák (sipolyok) záródását észlelték.

Mucus – nyák: a bélfal által termelt áttetsző anyag, amely a székléttel vagy anélkül ürül.

Nasogastricus szonda: vékony, hajlékony cső, amelyet a szájon vagy orrnyíláson keresztül vezetnek le a gyomorba, amin keresztül a gyomorban és vékonybél felső részében összegyűlt folyadékot és gázt el lehet távolítani.

Necrosis aseptica capitis femoris: aszeptikus femur fejpusztulás. A tartósan adagolt nagy dózisu szteroid kezelés egyik ritka, nem kívánt mellékhatása.

Olsalazin (Dipentum): szájon át szedhető 5-ASA készítmény, amelyben két gyógyszermolekulát kapcsolnak össze.

Obstrukció – elzáródás: a vékony- vagy vastagbél elzáródása, amely megakadályozza a béltartalom normális továbbítását. Crohn-betegségnél obstrukcióhoz vezethet a heges szűkület, vagy a gyulladásos oedema. Az obstrukció jelei: hasi fájdalom, puffadás, hányás és a székelés hiánya.

Oedema – duzzanat: a szövetek között felgyülemlt folyadék, amely duzzanatot eredményez.

Okkult vér: a széklet szabad szemmel nem látható vértartalma. Jelenléte egyszerű laboratóriumi vizsgálattal kimutatható.

Pentasa: ld. mesalazin.

Perforáció – a bélfal kóros elváltozása, amely során lyuk keletkezik a bélfalon, amelyen keresztül a béltartalom a bélen kívül az egyébkén steril (csíramentes) szabad hasüregbe jut. Perforációhoz általában peritonitis (hasnyálkahártya-gyulladás) csatlakozik.

Perianális: az anus (végbélnyílás) környéke, amely IBD eseteiben gyakran lehet gyulladásos eltéréseket és/vagy sipolyokat észlelni.

Peritonitis (peritonitisz) – hashártyagyulladás: az intesztinális (bélcsatorna) perforáció súlyos szövődménye.

Proctocolectomia: a vastag- és végbél teljes eltávolítása. A colitis ulcerosás betegeken az esetleg szükségessé váló műtét esetén az egyetlen elfogadható eljárás.

Puffadás: kellemetlen feszítő érzés a hasban, amelyet gyakran a bélcsatornában felgyülemlt gáz és folyadék okoz. Crohn-betegségben a kifejezett puffadás a bélcsatorna szűkületének jele lehet.

Pyoderma gangrenosum: ritka, súlyos bőrszövődménye a colitis ulcerosának és a Crohn-betegségnek. Általában a végtagokon jelentkező, gyorsan terjedő, mély gennyes bőrgyulladás.

Remisszió: az aktív tünetek megnyugvása és a normális egészségi állapotra való visszaállás.

Resectio – rezekció: a megbetegedett bélszakasz sebészi eltávolítása és az operált bél folytonosságának visszaállítása. Az új összeillesztés hegét anastomosisnak (anasztomózis) nevezzük.

Spondilitisz – spondylitis ankylopoetica: a gerinc és az ahhoz kapcsolódó csontok krónikus gyulladásos betegsége, amely colitis ulcerosás és Crohn-betegeken is kialakulhat. Fájdalmat és mozgásbeszűkülést okoz a gerincben, a nyakon, háton. Esetenként az ízületek összezsugorodnak (ankylosis). Kezelésre gyulladáscsökkentő gyógyszerek, fizioterápia jöhet elsősorban számításba.

Sulphasalazin (Salazopyrin): az IBD mérsékelt súlyosságú formáiban alkalmazott gyógyszer, amelyben egy sulfonamid jellegű kórokozó ellenes szert kombináltak egy aspirin jellegű gyulladáscsökkentővel.

Széketzsírteszt: a széklet zsírtartalmának (steatorrhoea) mérése. A vizsgálat 3 napi gyűjtött székletből határozza meg a zsírtartalom mértékét. A megnövekedett zsírtartalom felszívódási zavar mellett szól.

Tályog – abscessus: körülírt gennygyülem, amely a Crohn-betegeknél a hasüregben vagy a végbél környékén jelentkezik leggyakrabban.

Tenesmus (tenezmus): tartósan fennálló, fájdalmas, sürgető székelesi inger, amelyet általában a végbél gyulladása okoz.

Toxicus megacolon: colitis ulcerosában és ritkábban a Crohn-betegségben gyorsan kialakuló vastagbél-tágulat, amely perforációhoz (perforációkhoz) vezethet. A toxicus megacolon az IBD súlyos, gyakran sürgős műtétet vezető komplikációja.

A kiadvány megjelenését az ASTRA-Zeneca Kft. támogatta

TÁJÉKOZTATÓ A GYULLADÁSOS BÉLBETEGEKNEK

ÉRTELMEZŐ SZÓSZEDET

AZ IDIOPÁTIÁS (ismeretlen eredetű) GYULLADÁSOS BÉLBETEGSÉGEKHEZ (IBD)

MGT Colon Szekció és az Alapítvány a vastagbélbetegekért kiadványa

Anémia (anaemia): vérszegénység: a keringő vörösvérsejtek számának és/vagy a vörösvérsejtek (haemoglobin) tartalmának csökkenése.

5-aminosalicylsav (5-ASA): aspirinhez hasonló gyulladáscsökkentő gyógyszer, amely a sulfasalazin aktív komponense és az IBD-ben alkalmazott egyéb gyógyszerek (Mesalazin, Pentasa, Salofalk, Dipentum) hatóanyaga.

Anus: végbélnyílás.

Artritisz (arthritis) – ízületi gyulladás – az ízületek gyulladása, amelyhez fájdalom, duzzanat, melegség és pirosság csatlakozik

Azathioprin (Imuran): az immunrendszert befolyásoló gyógyszer, amely a Crohn-betegségben és colitis ulcerosában is a kezelés fontos eleme, mert alkalmazásával csökkenthető vagy akár meg is szüntethető a számos mellékhatással rendelkező kortikoszteroidok alkalmazása. A szer rendszeres vérképpenőrzés mellett hosszú távon is biztonságosan alkalmazható.

Biopszia (biopsia): mikroszkópos vizsgálatra kis szövetminta kivétele. A mintavételhez speciális vizsgálat, kolonoszkópia szükséges. A szövettani elemzés alátámasztja vagy kizárja az IBD diagnózisát és kiemelt jelentőséggel bír a rosszindulatú folyamatok kialakulásának lehetősége esetén.

Borborismus – hasi zuborgás: jellemző zuborgó hang a hasban, amelyet a bélcsatornában továbbhaladó gáz okoz.

Bypass műtét: a bélcsatornán végzett műtét, amely során a megbetegedett bélszakaszt kikerülve állítják helyre a béltartalom útját. Olyan súlyos Crohn-betegségben jön szóba alkalmazása, amikor a rezekció valamely okból nem oldható meg (lásd még rezekció).

Cholestyramin: egy olyan szájon szedhető gyógyszer, amely megköti a bélcsatornában az epesavakat. Ezek az epesavak alkalmanként fokozzák a Crohn-betegségben jelentkező hasmenést, különösen akkor, hogyha korábban végzett műtét során a vékonybél utolsó szakaszát (terminális ileum) el kellett távolítani.

Colectomia: a vastagbél eltávolítása (lásd még proctocolectomia).

Dipentum – olsalazin.

Dysplasia: mikroszkóp alatt kimutatható vastagbél nyálkahártyasejt változás IBS-s betegben jelezheti, hogy az idült gyulladás területén rosszindulatú sejt átalakulás következett be és így jelezheti, hogy műtéti beavatkozás válhat szükségessé.

Elemi diéta: speciálisan összeállított folyékony étel, amely a szükséges tápanyagokat rosttartalom nélkül tartalmazza. Segítségnyújt a kondíció megtartásához és a megbetegedett bélszakasz kíméletéhez.

Erytherma nodosum: vörös duzzanatok, amelyek általában az alsó lábszáron észlelhetők és csatlakozhatnak a fellángoló Crohn-betegség vagy colitis ulcerosa tüneteinek. Ezek az eltérések jelezhetik az IBD aktivitását és általában nyomtalanul elmúlnak, hogyha az aktív gyulladásos bél folyamatot az alkalmazott kezelés ismét nyugalmába juttatta.

Exacerbatio – relapsus: kiújulás – fellángolás: a nyugalomban levő tünetek ismételt megjelenése vagy a meglévő ok súlyosbodása.

Febris – láz: láz jelentkezése az IBD-s betegen általában a betegség aktivitását jelzi.

Fissura: a bőrfelszínen észlelhető repedés, amely viszonylag gyakran megfigyelhető Crohn-betegeknél.

Fisztula (fistula) – sipoly: egy normálisan nem létező járat, amely kialakulhat két bélkacs között vagy a bélcsatorna és más struktúra között, mint pl. a húgyhólyag, hüvely vagy a bőr. Fisztula vagy fisztulák Crohn-betegségben sokkal gyakrabban alakulnak ki, mint colitis ulcerosában.

Flatulencia – szélesség: nagy mennyiségű gáz távozása a végbélen keresztül.

Fólsav: egy olyan vitamin, amely a vörösvértestek működéséhez és életben maradásához szükséges. Fólsavhiány kialakulhat IBD-s betegekben, különösen akkor, hogyha sulfasalazin (Salazopyrin) tartós kezelésben részesülnek. Ezeknek a betegeknek a vitaminpótlása szükséges lehet.

Gasztroenterológus: egy olyan orvos, aki a speciálisan a gyomor-bél betegségek diagnosztizálására és kezelésére képeztek ki. Az Ön körzetében dolgozó gasztroenterológusok névsora az intézetektől, vagy a Magyar Gasztroenterológiai Társaságtól beszerezhető.

Granuloma: Crohn-betegségre jellemző szövettani eltérés.

Haemorrhoid – aranyér: fájdalmas, tágult visszerek a végbél alsó részén, vagy az anális csatornán. Az IBD-s betegekben jelenlétük a vérzés egyik oka lehet.

Hyperalimentáció: az alkalmazott étrend kiegészítése és a hiányzó komponensek célzott pótlása, valamint az energiabevitel fokozása.

Ileoanalís anasztomosis: a colitis ulcerosa újabbán használt műtéti megoldása, amelynek lényege a vastagbél teljes eltávolítása és az utolsó vékonybélkacsokból kialakított „belső tártály”, azaz pouch kialakítása. Alkalmazásával az eredeti végbélnyílás megtartható, a széklet ürítése az eredeti helyen történik és a székletfolyás megakadályozható, és az elfogadható életminőség biztosítható.

Ileostoma: egy vékonybélkacs sebészileg kialakított, hasfalra kihelyezett nyílása, amelyen keresztül a széklet rögzített tartályba ürül. A felhelyezett zsák rögzítése tartó kötéssel vagy speciálisan a bőrhöz tapadó készlettel történik.

Imuran: lásd azathioprin.

Incontinencia: a székletürülés visszatartásának képtelensége, amely a gyulladásos bélbetegségekben a végbél gyulladása vagy Crohn-betegségben az anus környéki sipolyok miatt következhet be.

Irigoszkópia: a vastagbél kontrasztanyagossal feltöltése és röntgen-ernyő alatti vizsgálata. A gyulladásos folyamatok kiterjedésének megítélésében van szerepe, hogyha kolonoszkópia valamely okból nem végezhető.

Irritábilis bél szindróma (IBS): a vastag- és vékonybél funkciózavara, amelyre a bélcsatorna fokozott érzékenysége, megváltozott mozgása, széklet ritmus változás, tartós fennállás és hasi diszkomfort legjellemzőbb. Ehhez a tünetcsoporthoz a bélfal gyulladása nem csatlakozik, és így semmi köze sincs a colitis ulcerosához.

Iv. pyelográfia: kontrasztanyagossal vese röntgen vizsgálat.

Arthralgia – ízületi fájdalom: az ízület fájdalmassága, amely gyakran jelentkezik IBD-ben.

Kilégzési teszt: egy egyszerű, fájdalommentes teszt, amelynek segítségével diagnosztizálható a tejcukor túlérzékenység (laktóz intolerancia). Ebben az esetben a tej emésztése zavart szenved. Az IBD-s betegek egy részében ez fennáll és ilyenkor a tejtermékek fogyasztása után a hasi fájdalom fokozódik. A kilégzési teszt arra is alkalmas, hogy a bélcsatornában élő baktériumok túlnövekedését kimutassa.

Kolonoszkópia: egy olyan vizsgálati eljárás, amely során üvegszálból készült, hajlékony műszerrel a végbélnyíláson behatolva áttekinthető a végbél és a teljes vastagbél. A biopsziás mintavétel része ennek a vizsgálatnak. A vizsgálat előtt a vastagbél gondos tisztítása szükséges. Alkalmanként a vizsgálat előtt vagy során alkalmazott rövid hatású nyugtató-görcsoldó csökkentheti a vizsgálat okozta kellemetlenséget.

Cortison (kortizon): gyulladáscsökkentő gyógyszer, amely tagja gyulladáscsökkentő szteroidoknak. Szájon át, intravénásan és a végbélbe közvetlenül bejuttatva (beöntés vagy kúp) alkalmazható.

Lactase deficiencia / laktóz intolerancia: a lactase enzim csökkent szintje vagy hiánya. Azoknál a betegekben, akiknél a laktóz lebontása tökéletlen a teljes tej fogyasztása után hasmenés, hasi kellemetlenség, étvágytalanság és puffadás jelentkezik. Ezek a tünetek fokozhatják az IBD tüneteinek.